

K. Ch.

– portrét politické vězeňkyně

Každý člověk je otevřenou knihou, v níž se dá nalézt reflexe nejrůznějších událostí. V té knize jsou zaznamenány osobní prožitky, nalezneme v ní i stopy dějinných zvrátů. Jestliže konkrétní lidské příběhy ponecháme bez pozornosti, budeme jako bez paměti. A nic nepochopíme...

Dobrovolnická iniciativa Političtí vězni.cz systematicky zaznamenává rozhovory s bývalými politickými vězni a vězeňkyněmi. Jeden z nich, zvláště silný ve své výpovědi, zaznamenala také jako filmový dokument. Snímek K.Ch. - portrét politické vězeňkyně měl premiéru v listopadu 2011.

Pokud byste se s paní Karlou Charvátovou (odtud iniciály K. Ch., užití v názvu dokumentu) setkali poprvé, pravděpodobně byste nerozpoznali nelehký život, o kterém se rozhodla podat svědectví. Elegantní dáma, usměvavá, vtipná, inteligentní. Chtělo by se říci, že s takovou povahou měla jistě zajímavou práci, přátele, rodinu, mnoho koníčků. Avšak dějiny byly proti ní.

Nespolehlivá osoba

Karla Charvátová se narodila v březnu roku 1925 jako Karla Grollová ve východočeském pevnostním městě Josefov, které je dnes součástí sousední Jaroměře. Dcera obchodníka textilem také v Jaroměři absolvovala gymnázium a po skončení druhé světové války se zapsala ke studiu práv na Univerzitě Karlově. Studium však nestačila dokončit, 17. listopadu 1948 byla zatčena pro údajnou spolupráci na protistátní činnosti a odvezena k výslechům do nechalně proslulé „čtyřky“ v pražské Bartolomějské ulici a následně do Plzně. V plzeňské vyšetřovací vazbě byla znásilněna dozorcem a otěhotněla.

Těhotenství prožila ve vězeňském prostředí a porodila holčičku, kterou se po domluvě s advokátem rozhodla dát k adopci. I když byla v roce 1949 zproštěna obžaloby, neznamenalo to pro ni konec strastí. Etablující se komunistický režim „ocejšoval“ nálepkou nespolehlivé osoby. Její matka byla těž-

ce nemocná, její mladší sestra trpěla krátkozrakostí a nakonec dostala trvalý invalidní důchod ve výši 350 Kčs, rodina se tak ocitla v nelehké sociální situaci. Jejich obchod byl znárodněn. Karla Charvátová sama následkem fyzického i psychického vypětí onemocněla, nemohla mít další děti, kvůli tomu se jí rozpadlo manželství, několikrát se nervově zhroutila.

Matka a dcera

Se svou biologickou dcerou se setkala až v roce 2000, od té doby se obě ženy scházejí a jak samy říkají, určitý vztah k sobě už našly. Dcera Milena ve filmovém dokumentu také vystupuje, diváci tak mají možnost srovnávat rozdílné pohledy obou žen na to, jakým způsobem se měl jejich osud proplétat. Paní Milena se domnívá, že dítě by bylo možno vychovat i v obtížných pod-

Rozhodla se dát dceru do adopce, sekaly se až v roce 2000.

Studentský filmový štáb s paní Karlou Charvátovou a její dcerou

mínkách, jimž rodina paní Charvátové čelila. V tom se její názory s biologickou matkou rozcházejí, avšak za to, jak se paní Charvátová zachovala, ji její dcera neodsuzuje. Tento rozměr vztahu matky s dcerou vyzývá k zamyšlení nad skutečně extrémními situacemi a rozhodnutími, kterým může být člověk ve svém životě vystaven. To byl také jeden z motivů, proč se sdružení Političtí vězni.cz rozhodlo příběh uchopit dokumentárně.

Jiný život

Život paní Charvátové tak není jen příběhem bývalé politické vězeňkyně (ostatně vzhledem k délce svého věznění de iure nemá nárok ani na odškodnění), jakož není pouze příběhem o vyrovnání se s realitou socialistické diktatury, je především příběhem dvou žen, jejichž osudy byly násilně nasměrovány na zcela odlišné trajektorie. Pokud by nedošlo k zadržení paní Charvátové, její dcera by se nenarodila. Naopak paní Charvátová by pravděpodobně nezůstala „bezdětná“ a nemusela by se rozhodovat, zda dá své dítě k adopci či nikoliv. Zcela jistě by dokončila studium práv (čestný doktorát jí byl udělen až po roce 1989) a našla by adekvátní pracovní uplatnění. Kdyby dějiny tehdy nebyly proti ní, žila by jiný život...

Slavnostní premiéra filmového dokumentu se konala symbolicky 17. 11. 2011 v pražském kině Světozor za osobní účasti paní Charvátové. Tvůrci, mladí dokumentaristé z iniciativy Političtí vězni. cz jej v budoucnu chtějí nabídnout spolu s doplňujícím programem nejrůznějšími vzdělávacími institucím v ČR i zahraničí. ■

Iniciativa Političtí vězni.cz

- Usiluje o etické zachycení a uchování paměti a životních zkušeností bývalých politických vězňů a vězeňkyň. Svědectví jsou zaznamenávána metodou orální historie, která využívá osobního kontaktu s pamětníky. V rámci tohoto kontaktu jsou pak nahrávány rozhovory, které by nám i dalším generacím měly zajistit možnost „živého“ zprostředkování vzpomínek na realitu pracovních táborů v Československu. Metoda orální historie ve své snaze o zaznamenání celého životního příběhu pamětníka umožňuje sledovat kupříkladu i obtížnou integraci politických vězňů zpět do společnosti.
- Z počáteční snahy tehdejších studentů Kláry Pinerové a Tomáše Boušky, kteří s politickými vězni nahrávali rozhovory v rámci svých absolventských prací a kteří usilovali o to, aby tato svědectví nesloužila jen jako „nutná povinnost“ k dosažení vysokoškolského titulu, se zrodila širší iniciativa. Byly založeny internetové stránky, díky grantové podpoře se podařilo vydat publikaci Českoslovenští političtí vězni – životní příběhy, včetně její mutace v anglickém jazyce.
- Iniciativa pořádala také studentskou konferenci „Životní příběhy obětí stalinismu“ či mezinárodní workshop „Life in the Stalinist Labor Camps“.
- V říjnu 2011 byla problematika žen-politických vězeňkyň tématem panelu na konferenci Nadace Forum 2000.
- Dokument K. Ch. byla realizován ve spolupráci se studenty pražské Vyšší odborné školy publicistiky – praktické mediální dílny, a za podpory individuálních donátorů.
- WWW.POLITICTIVEZNI.CZ

Foto: Političtí vězni.cz